

HERSTELD HERVORMDE KERK SEMINARIUM

Studiegids

2021-2022

Faculteit der
Godgeleerdheid

Inhoud

1. Algemene informatie	4
1.1 De Hersteld Hervormde Kerk	4
1.2 Het seminarie	4
1.3 De leerstoel	4
2. Praktische informatie	6
2.1 De predikantsopleiding	6
2.2 De aanmelding en inschrijving	6
2.3 Jaarindeling en rooster	7
2.4 Studentenzaken	8
2.5 Studentenraad	8
2.6 Het mentoraat	9
3. Inhoudelijke informatie	10
3.1 Studieprogramma	10
Apologetiek	10
Bijbelse theologie	10
Catechetiek	10
Dogmatiek	11
Ethiek	11
Gemeenteopbouw	12
Hermeneutiek	12
Homiletiek	12
Kerkgeschiedenis	13
Kerkrecht	14
Latijn	14
Liturgiek	14
Missiologie	15
Pastoraat	15
Praktische theologie	15
Profileringsruimte	16
Psychiatrische ziektebeelden (keuzevak)	16
Symboliek	16
Verdieping Inleiding Bijbelwetenschappen	16
3.2 Richtlijnen voor stages	17
3.3 Logopedie	17
3.4 Up-a-Tree	17
3.5 Studiedagen	18
3.6 Preekoefeningen	18
3.7 Het preekconsent	18
3.8 Het leervicariaat	19
3.9 Het kerkelijk examen	19

<u>4. Bij de opleiding betrokken commissies</u>	20
<u>4.1 Commissie Toelating</u>	20
<u>Aanvang van de studie</u>	20
<u>Toelating tot de kansel</u>	20
<u>Toelating tot het ambt</u>	21
<u>4.2 Commissie Opleiding en Vorming</u>	21
<u>5. Reglementen</u>	23
<u>5.1 Reglement van het Seminarie</u>	23
<u>1. Bezetting</u>	23
<u>2. Leiding</u>	23
<u>3. Functies</u>	23
<u>4. Taken van de docenten</u>	23
<u>5. Verantwoordelijkheden van de docenten</u>	23
<u>6. Verantwoordelijkheden van de studenten</u>	23
<u>7. Omgangsvormen</u>	24
<u>8. Geschillen</u>	24
<u>9. Psychologisch onderzoek</u>	24
<u>10. Preekconsent</u>	24
<u>11. Kerkelijk examen</u>	24
<u>5.2 Protocol psychologische test</u>	24
<u>Mentoraat</u>	25
<u>Psychologisch onderzoek</u>	25
<u>Hertest psychologisch onderzoek</u>	25
<u>Dossier</u>	26
<u>Vertrouwelijkheid</u>	26
<u>5.3 Protocol financiële ondersteuning studenten theologie</u>	27
<u>6. Adressen</u>	27

1. Algemene informatie

Voor u ligt de studiegids van het Hersteld Hervormd Seminarie. Om verschillende redenen is deze eigen studiegids nuttig en nodig. Enerzijds wordt ons met regelmaat door geïnteresseerden de vraag gesteld wat de predikantsopleiding van de Hersteld Hervormde Kerk nu precies inhoudt. Anderzijds is het voor onze studenten ook van belang om te weten hoe allerlei praktische zaken geregeld zijn. We hopen dat deze gids in elk geval in deze behoeften voorziet. Tevens hopen we dat menigeen zich door deze gids uitgenodigd zal weten tot een nadere kennismaking met het seminarie!

1.1 De Hersteld Hervormde Kerk

Op 12 december 2003 namen de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden het besluit tot fusie. Een viertal maanden later, op 1 mei 2004, werd deze fusie een feit: de genoemde kerken vormden gezamenlijk een nieuwe kerk, de Protestantse Kerk in Nederland.

Tientallen gemeenten en tienduizenden gemeenteleden van de Nederlandse Hervormde Kerk konden deze stap niet maken. Al de gemeenten, ambtsdragers en gemeenteleden die niet mee konden gaan de nieuwe kerk in begeerden te blijven bij het belijden van wat zij en hun voorgelacht altijd hadden beleden. Daarom bestaat de Hersteld Hervormde Kerk. De Hersteld Hervormde Kerk verstaat zichzelf als voortzetting van de Nederlandse Hervormde Kerk, met dezelfde kerkorde en dezelfde gereformeerde belijdenisgeschriften.

1.2 Het seminarie

Eén van de eerste dingen waarin voorzien moest worden nadat ten gevolge van het ontstaan van de Protestantse Kerk in Nederland veel van de vroegere structuren van de Nederlandse Hervormde Kerk waren weggevallen, was de opleiding van de toekomstige predikanten van de kerk. Hiertoe is in januari 2005 een noodopleiding van start gegaan. Tegelijk werd gewerkt aan een permanente kerkelijke opleiding. Mede gelet op de plaats en het belang van de Evangeliedienst was en is dit voor de Hersteld Hervormde Kerk een zaak van groot belang.

Na een oriëntatie bij diverse theologische faculteiten en onderwijsinstellingen bleek de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit de meeste mogelijkheden te bieden om tot een eigen predikantsopleiding te komen. Op dinsdag 5 april 2005 werd een overeenkomst getekend waarmee het Hersteld Hervormd Seminarie, gevestigd bij de Vrije Universiteit te Amsterdam, een feit was.

Studenten, ingeschreven in het Kerkelijk Album van de Hersteld Hervormde Kerk, krijgen aan de theologische faculteit een zesjarige theologie-opleiding, waarin de opleiding namens de kerk geïntegreerd is. Overigens staat de opleiding ook voor andere studenten open.

Deze studiegids beschrijft alleen die onderdelen van de theologieopleiding die door het Seminarie verzorgd worden. Voor een beschrijving van de overige vakken wordt verwezen naar de studiegids van de Faculteit der Godgeleerdheid.

1.3 De leerstoel

Aangezien de Hersteld Hervormde Kerk het niet alleen van groot belang acht dat de studenten grondig ingevoerd worden in de (geschiedenis van de) klassiek gereformeerde theologie, maar ook dat deze theologie haar plaats en stem heeft in het geheel van de huidige wetenschappelijke

theologiebeoefening, is van meet af aan de mogelijkheid onderzocht om te komen tot de benoeming van een hoogleraar vanwege de Hersteld Hervormde Kerk.

In 2005 diende zich de mogelijkheid aan om een bijzondere leerstoel voor de geschiedenis van het gereformeerd Piëtisme te vestigen aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Deze leerstoel werd tot het einde van 2014 bekleed door prof. dr. W.J. op 't Hof.

Vanaf begin 2015 is aan de VU de leerstoel 'Theologie en spiritualiteit van het gereformeerd protestantisme' gevestigd. De leerstoelhouder is prof. dr. W. van Vlastuin. In onderscheid met de voorgaande leerstoel is dit een gewone leerstoel. Dit betekent dat het om volledige benoeming gaat en dat de hoogleraar in dienst is van de Vrije Universiteit. Overigens is de Hersteld Hervormde Kerk de sponsor van deze leerstoel.

2. Praktische informatie

2.1 De predikantsopleiding

De predikantsopleiding is een geïntegreerd onderdeel van de theologie-opleiding zoals die aan de theologische faculteit van de Vrije Universiteit verzorgd wordt. We spreken derhalve van een zogenaamde 'simplex-ordo-structuur'. De gehele studie omvat zes jaar, een driejarige bacheloropleiding en een driejarige masteropleiding, waarvan ruim een derde deel door het Seminarie verzorgd wordt. Aangezien de kerk het van het grootste belang acht dat haar (aanstaande) predikanten grondig geschoold zijn in de Bijbelse theologie, de dogmatiek, de homiletiek, de praktisch-theologische vakken en de kerkgeschiedenis is voor deze onderdelen in het studieprogramma een royale plaats ingeruimd.

Naast deze reguliere route naar het ambt van predikant voorziet de kerkorde van de Hersteld Hervormde Kerk, evenals de hervormde kerkorde, ook nog in een andere mogelijkheid om toegelaten te worden tot het ambt van dienaar van het Woord, namelijk in het geval er naar het oordeel van het breed moderamen van de generale synode sprake is van 'singuliere gaven' of 'bijzondere geschiktheid' (Ord. 7.16). De geschiedenis leert dat de kerk slechts zeer zelden van deze kerkordelijke mogelijkheid gebruik heeft gemaakt.

Elke aankomende student dient zich te realiseren dat voor de studie theologie die vereist is teneinde predikant van de Hersteld Hervormde Kerk te kunnen worden een VWO-diploma of HBO-propaedeuse als ingangseis geldt. Studenten die een deficiëntie Grieks hebben, kunnen zich binnen het reguliere programma in het Grieks bekwamen. Verder geldt voor hen die naar het predikantschap in de Hersteld Hervormde Kerk staan de aanvullende eis van Latijn. Studenten die geen Latijn kennen, kunnen door middel van modules Latijn binnen het reguliere programma zich in deze taal bekwamen (zie de vakomschrijving van Latijn, par. 3.1). Om het preekconsent te kunnen aanvragen (zie par. 3.7) dient een student de modules Latijn afgerond te hebben. Ten overvloede zij er op gewezen dat kennis van het Engels vanzelfsprekend verondersteld wordt; daarnaast is voldoende kennis van het Duits aan te bevelen, aangezien er ook Duitstalige literatuur voorgeschreven kan worden.

Voor vragen van op het vlak van het programma, de ingangseisen en vooropleiding kan men zich wenden tot de studieadviseur van de theologische faculteit of tot de studiecoördinator van het seminarie, dr. P.C. Hoek (voor contactgegevens, zie par. 6).

2.2 De aanmelding en inschrijving

Wie de predikantsopleiding van de Hersteld Hervormde Kerk wil volgen, dient zich in te schrijven als student bij de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit en te kiezen voor het zogenaamde HHK-traject. Aankomende studenten die lid zijn van de Hersteld Hervormde Kerk dienen zich daarnaast óók te laten inschrijven in het Kerkelijk Album. Dit geldt ook voor studenten die zich niet richten op het ambt of daarover nog onzeker zijn. Het is aan te raden zich geruime tijd vóór aanvang van het academisch jaar te melden bij de secretaris van de Commissie Toelating. Na een gesprek met deze Commissie te hebben gehad, kan dan de inschrijving in het Kerkelijk Album plaatsvinden. Voor deze inschrijving is ook een attest vereist van de kerkenraad van de gemeente waartoe men behoort (zie ook par. 4.1).

2.3 Jaarindeling en rooster

Het studiejaar bestaat uit twee semesters. Het eerste semester loopt van begin september tot eind januari, het tweede van eind januari tot eind juni. Elk semester bestaat weer uit drie perioden: twee perioden van acht weken en één periode van vier weken. Een periode van acht weken bestaat uit zes weken college, waarna twee weken volgen om het tentamen voor te bereiden en af te leggen. In een korte periode, van vier weken dus, zijn drie weken voor colleges bestemd en wordt het tentamen in de vierde week afgenomen. In beginsel vallen de colleges in de bachelorfase op maandag en woensdag, terwijl mastercolleges op dinsdag en donderdag worden gegeven. Let wel: in een aantal gevallen kan hiervan afgeweken worden.

De roosterschema's zien er als volgt uit:

Bachelor						
Jaar	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6
1						Praktische theologie 1
				Inleiding dogmatiek en symboliek		
2		Apologetiek		Bijbelse theologie 1	Dogmatiek	
				Reformatie-geschiedenis	Theologie Calvijn	
3					Catechetiek	
	Ethiek	Bijbelse theologie 2	Praktische theologie 2	Hermeneutiek HHS		

Master						
Jaar	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6
1	Latijn 1	Latijn 2	Geschiedenis gereformeerd Piëtisme	Homiletiek 1	Homiletiek 2	Apologetiek Luther
2			Stage	Stage	Homiletiek 3 Ethiek	
				Pastoraat		Gemeente-opbouw & Spiritualiteit
3			Geschiedenis Vaderlandse Kerk Kerkrecht	Dogmatiek	Bijbelse theologie	

De jaarindeling en bijbehorende roosters worden uiteraard per studiejaar bepaald en worden opgenomen in de jaarlijkse studiegids van de Faculteit der Godgeleerdheid. Verdere informatie dienaangaande is ook te vinden op de website van de faculteit: www.godgeleerdheid.vu.nl.

2.4 Studentenzaken

Er zijn voor onze studenten verschillende aanspreekpunten in geval van vragen en onverhoopte problemen. Om te beginnen wordt er vanuit de faculteit aan begeleiding van studenten gedaan. Het gaat dan voornamelijk om vragen of problemen op het gebied van studieroute, studieplanning, studieresultaten en dergelijke. De studiegids en de website van de faculteit voorzien op dat punt in alle benodigde informatie.

In het kader van het Seminarie vervult de studievoordrager deze functie. Hij is verantwoordelijk voor de contacten met studenten, gemeenten en mentoren. Voorts stemt hij met de studenten hun stages af, onderhoudt namens de docenten als secretaris de contacten met de diverse kerkelijke commissies en fungeert als contactadres voor aankomende studenten.

Om de studenten echter ook een meer persoonlijke vorm van begeleiding te bieden, krijgen zij elk vanaf het moment van inschrijving één van de docenten als mentor toegewezen. Deze mentor zal minstens één keer per studiejaar contact met de student zoeken. Uiteraard kan de student ook zelf te allen tijde een beroep op hem doen met het oog op vragen die de studie aangaan, maar ook met vragen van meer persoonlijke en geestelijke aard. Na twee jaar wordt de mentor gewisseld, zodat de student over het geheel van het studietraject met verschillende mentoren contact gehad heeft (zie ook par. 2.6).

2.5 Studentenraad

Sinds 2014 heeft het HHS een studentenraad (email: studentenraadhhs@gmail.com). Voor enig inzicht in de taken en het functioneren zijn onderstaand de statuten weergegeven.

Doel

De studentenraad is bedoeld als overlegorgaan tussen Commissie Opleiding en Vorming (COV) en de studenten die aan het Hersteld Hervormd Seminarie (HHS) studeren. Het overleg heeft voor COV de functie van klankbord aangaande de organisatie, inrichting en uitvoering van de opleiding, voor de studenten is dit het forum om bij de studenten levende thema's bij COV onder de aandacht te brengen. Het overleg dient de wederzijdse informatievoorziening en het onderlinge begrip te bevorderen. In aanmerking voor bespreking komen die onderwerpen die niet met de individuele docent of de rector op te lossen zijn, dan wel daar niet thuishoren. Intrinsiek betekent dit dat de onderwerpen veelal een meerjarig karakter zullen hebben.

Organisatie studentenraad

- a. De studentenraad bestaat in principe uit 6 HHS studenten, die elk 1 studiejaar vertegenwoordigen. Elke vertegenwoordiger wordt door zijn jaargroep aangewezen en vertegenwoordigt zijn hele jaargang.
- b. De zittingsperiode van een student is bij voorkeur meerjarig en eindigt in ieder geval bij afronding of stopzetting van de studie.
- c. De studentenraad kiest door stemming uit zijn midden een voorzitter/woordvoerder en een secretaris. Degene die de meeste stemmen haalt, is de voorgedragen persoon en krijgt een week bedenktijd.

- d. De posities van voorzitter en secretaris worden in principe vastgesteld voor een periode van 2 jaar, met een eenmalig mogelijke verlenging van twee jaar.
- e. Jaarlijks bekijkt de studentenraad of de vertegenwoordigers met het oog op hun studievoortgang hun jaargroep nog kunnen representeren. Indien dat niet het geval is, dient voor die jaargroep een andere vertegenwoordiger aangezocht te worden door de studentenraad.
- f. Bij aanvang van elk studiejaar neemt de studentenraad het initiatief om een vertegenwoordiger uit de bachelor 1 lichter aan te zoeken.
- g. Bij aftreden van een vertegenwoordiger organiseert de studentenraad diens opvolging binnen een half jaar.
- h. Afwijkingen in de samenstelling van de studentenraad zijn mogelijk na goedkeuring van COV.

Intern overleg studentenraad

- a. De studentenraad vergadert minimaal 3 keer per jaar.
- b. De studentenraad bespreekt eerst intern de door hen aangedragen onderwerpen, voordat ze met COV besproken worden.
- c. De studentenraad maakt een verslag van de eigen vergaderingen. De secretaris maakt (korte) notulen en een actielijst. De notulen worden formeel gedateerd en getekend.
- d. De notulen van de studentenraad zijn, na goedkeuring door de vergadering, in principe openbaar, tenzij dat niet is gewenst / gepast i.v.m. bijvoorbeeld privacy.

Overleg met COV

- a. De studentenraad kan onderwerpen inbrengen voor zowel een reguliere COV vergadering (zonder de studentenraad) als voor een gezamenlijke bespreking.
- b. Indien van onderwerpen door de studentenraad voor een reguliere COV vergadering of gezamenlijk overleg gebeurt schriftelijk en gedocumenteerd.
- c. Er vindt minimaal 1 keer per jaar gezamenlijk overleg plaats tussen de studentenraad en commissie opleiding en vorming, bij voorkeur rondom de winterconferentie. Aanvullend overleg wordt naar behoefte in onderling overleg vastgesteld.
- d. Uiterlijk twee weken voordat een reguliere COV vergadering of het gezamenlijke overleg met de studentenraad plaatsvindt, dient de studentenraad zijn stukken bij de secretaris van COV in te dienen.
- e. Als voor een gezamenlijke bespreking vooroverleg binnen COV nodig is, dan dienen de stukken tijdig voor de COV vergadering voorafgaand aan die bespreking ingeleverd te zijn.
- f. Jaarlijks zal COV haar vergaderrooster bekend maken aan de studentenraad.

2.6 Het mentoraat

Gedurende de studie krijgt elke student een mentor vanuit de docenten toegewezen. Men houdt gedurende twee jaar dezelfde mentor om enerzijds continuïteit in het mentoraat te hebben en anderzijds niet aan één bepaalde docent gebonden te zijn. De mentor heeft minimaal eenmaal per jaar een gesprek met de student over het algehele persoonlijke welzijn van de student in verband met de studie. Mochten omstandigheden of vragen daartoe aanleiding geven, dan zal het contact uiteraard intensiever zijn. De mentor ziet er ook op toe dat de student zich verantwoordelijk weet voor het psychologische traject indien er uit de psychologische test deficiënties blijken. Zie verder par. 5.2: *Protocol psychologische test*.

3. Inhoudelijke informatie

3.1 Studieprogramma

Hieronder zijn de vakken van het studieprogramma in alfabetische volgorde weergegeven.

Apologetiek

Apologetiek is de theologische discipline die zich bezint op de verantwoording van het christelijke geloof. We zouden kunnen zeggen dat apologetiek – in onderscheid van dogmatiek – vooral gericht is op de verantwoording van het christelijke geloof naar ongelovigen. Hierbij moet overigens bedacht worden dat apologetische argumenten ook zinvol zijn voor de vragen en twijfels die binnen de gemeente leven.

Het tweede jaar van het bachelor-programma staan zes studiepunten voor apologetiek op het programma. Dit vak behelst een algemene inleiding over de theorie van het vak, een inleiding in de verschillende apologetische vraagstukken en een inleiding in de verschillende apologetische methoden. In het eerste jaar van de master wordt onder leiding van beide docenten een belangrijke, aan het vak gerelateerde tekst gelezen. Hierbij is het de bedoeling dat de studenten de aangereikte inzichten en instrumenten kunnen hanteren in het analyseren en kritiseren daarvan.

Docenten: dr. B.J. Spruyt

Bijbelse theologie

In alle delen van het programma, dat wil zeggen in de bachelor-fase en in de master-fase wordt aandacht geschonken aan Bijbelse theologie. Bij deze aanduiding gaat het niet om Bijbelse theologie met de Bijbel als norm. Als het goed is, is alle theologie Bijbelse theologie in deze zin van het woord. In dit verband gaat het echter om de theologische inhoud van de afzonderlijke Bijbelboeken dan wel groepen van Bijbelboeken (bijvoorbeeld de brieven van Paulus of de geschriften van Johannes). In de Bijbelse theologie wordt de inhoud van de Bijbel gezien vanuit het gezichtspunt van de voortgang in de openbaring. Daarbij gaat het uiteraard om de voortgang van het Oude naar het Nieuwe Testament, maar ook om de voortgang die aanwijsbaar is binnen elk van die bedelingen. Zonder de eenheid van de Schrift uit het oog te verliezen wordt aandacht gevraagd voor de onderscheiden accenten van de diverse Bijbelboeken. Naast de inhoud van Bijbelboeken wordt in de Bijbelse theologie ook de betekenis van Bijbelse woorden en Bijbelse begrippen aan de orde gesteld. We kunnen denken aan 'zonde', 'verbond' en 'verzoening'.

Ook de geschiedenis van de discipline van de Bijbelse theologie wordt belicht en de verschillende benaderingswijzen die binnen de Bijbelse theologie bestaan. Nagegaan wordt in hoeverre een inhoudelijke positiekeuze methodologische consequenties heeft. De betekenis van het zelfgetuigenis van de Schrift voor deze discipline wordt uitdrukkelijk aan de orde gesteld.

Docent: dr. C.P. de Boer

Catechetiek

In het derde jaar van de bachelor-fase komt het vak catechetiek aan de orde. Na een summieriende inleiding in de geschiedenis van de catechese, geeft dit college een oriëntatie in de pedagogische en didactische beginselen, toegepast op de catechese. Aan de orde komen voorts: leerproces, leer methode, het creëren en evalueren van een lesplan voor de catechese. De module is een

gecombineerde module; het is één geheel met de module van prof. dr. W. van Vlastuin over de Heilige Doop.

Doel van het college catechetiek is dat de student (1) kennis verwerft van de geschiedenis, de theorievorming en methoden van catechese; (2) kennis neemt van pedagogische en didactische inzichten, toegepast op de catechese; (3) in staat is een lesplan voor de catechese uit te werken en (4) de lesinhoud met catechisanten te communiceren met gebruikmaking van verschillende werkvormen.

Docent: dr. P.C. Hoek

Dogmatiek

In het vak dogmatiek, dat vijf onderdelen omvat, houden we ons bezig met de systematische doordenking van de gegevens van de Schrift. In de dogmatiek zoeken we naar de grondtonen van het Bijbelse getuigenis waarin het hele Woord van God meeklinkt. De dogmatiek is een instrument om de leer van Gods Woord beter en grondiger te verstaan. Bovendien is het een middel om tegenover allerlei wind van leer geoefend te zijn in Gods Woord. Een theoloog moet in staat zijn om verschillende theologische overtuigingen in de diepste kern te analyseren.

In de dogmatiek staan we op de schouders van het voorgeslacht. We bestuderen aspecten van de theologie van alle tijden. Het klassieke denken van iemand als Augustinus achten we in de opleiding van groot belang, evenals de beslissingen die in de Reformatie zijn gevallen. Ook achten wij het nodig dat de student zich rekenschap kan geven van de gereformeerde theologie ten overstaan van moderne theologische opvattingen en de huidige cultuur.

Docent: prof. dr. W. van Vlastuin

Ethiek

In het geheel van het studieprogramma komt het vak ethiek drie keer aan de orde: tweemaal in het bachelor-programma en eenmaal in het master-programma.

Het eerste onderdeel is de 'Inleiding in de ethiek' in het eerste jaar. Doel van het college is het verwerven van inzicht in het eigene van de wetenschappelijke morele bezinning en het uitgangspunt van de christelijke ethiek. De volgende onderwerpen komen daarbij o.a. aan de orde: moraal en ethiek; ethiek als wetenschap; onderscheidingen en indelingen; het eigene van de christelijke ethiek; verhouding dogmatiek en ethiek; het gebruik van de Heilige Schrift; de wet van God als norm; toepassing van deze wet; het liefdegebod; casuïstiek; het geweten; adiafora; botsing van plichten en het compromis.

In het derde studiejaar is er weer een blok Ethiek. Het doel van dit blok is dat de student zijn inzicht verdiept in de betekenis van de wet in het OT en NT, zich verdiept in de uitleg van de Tien Geboden en de hantering ervan in het NT.

De laatste reeks colleges ethiek staat geprogrammeerd voor het tweede master jaar onder de titel 'Praktische ethiek'. Deze toerusting behelst de doordenking en toepassing van de tien geboden teneinde: (1) praktisch ethische lijnen te kunnen trekken in de prediking, (2) leiding en richting te kunnen geven aan het gesprek bij concrete vragen van jongeren op catechisatie en (3) leiding en richting te kunnen geven bij concrete vragen en problemen in de gemeente (waarbij de predikant

benaderd kan worden over zowel problemen bij erfopvolging in een zaak, als ook incest, echtscheiding, et cetera). De student wordt geacht de vaardigheid te verwerven om te onderkennen waar de christelijke vrijheid in het geding is en waar het noodzakelijk en heilzaam is adequaat antwoord te geven vanuit de Schrift.

Docent: prof. dr. B.A. Zuiddam

Gemeenteopbouw

Het laatste, en nieuwste, onderdeel van de praktisch-theologische disciplines is het vak gemeenteopbouw of praktijkoriëntatie. Het komt aan de orde in het tweede masterjaar en is bedoeld om de student vertrouwd te maken met verschillende concepten voor gemeenteopbouw en de theologische inzichten en overwegingen die daar aan ten grondslag liggen. Het college gaat in op de voornaamste agogische inzichten en modellen voor de gemeenteopbouw. Het doel hiervan is dat de student op grond daarvan vaardigheden ontwikkelt om in een concrete situatie een proces van gemeenteopbouw op verantwoorde wijze te kunnen begeleiden. Ook dit is een gecombineerde module; het onderdeel gemeenteopbouw vormt één geheel vormt met de module spiritualiteit van prof. dr. W. van Vlastuin.

Docent: dr. P.C. Hoek

Hermeneutiek

In het derde jaar van het bachelor-programma wordt aandacht gevraagd voor de hermeneutiek. Hermeneutiek is de discipline die zich bezighoudt met de vooronderstellingen en uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de uitleg van de Bijbel. Aandacht wordt geschonken aan de eigentijdse inzichten op dit gebied. In het bijzonder de betekenis van het zelfgetuigenis van de Schrift voor het verstaan en de uitleg van de Schrift komt aan de orde. Lezen we de Bijbel en leggen we de Bijbel uit als elk ander boek of is er toch verschil? Bij de geschiedenis van de hermeneutiek komen met name de verschuivingen die zich sinds de Verlichting in de benadering van de Schrift hebben voorgedaan aan de orde. De betekenis van de voortgang van de openbaring in relatie tot de uitleg van de Schrift wordt belicht. Dat geldt ook voor de verschillende genres die binnen de Schrift gehanteerd worden. In het bijzonder wordt ingegaan op de aard van de Bijbelse geschiedschrijving. Ook de vraag naar de blijvende betekenis van het Oude Testament komt aan de orde. In verband daarmee wordt ingegaan op het zogenaamde typologische lezen van het Oude Testament.

Docent: dr. C.P. de Boer

Homiletiek

De homiletiek of de 'predikkunde' is een vak dat veel aandacht krijgt in het programma van het Seminarie, vanwege het gewicht van de verkondiging van het Woord. Er zijn drie modules homiletiek: twee modules in het eerste masterjaar (periode 4 en 5) en één module in het tweede masterjaar (periode 5).

De eerste module staat in het teken van de geschiedenis en de principia van de homiletiek. De grond- of kernvragen komen nadrukkelijk aan de orde. Daarbij is te denken aan het wezen van de prediking, het subject van de prediking, het object van de prediking, de inhoud van de prediking etc. Deze thema's worden onder andere aan de hand van preken van Augustinus, Bernardus, Calvijn, Edwards, Kohlbrugge en anderen behandeld. Daarnaast mag elke student een preek uit het verleden ter

bespreking aandragen, die voor hemzelf als voorbeeld geld. Deze eerste module homiletiek wordt met een schriftelijk tentamen afgesloten.

Homiletiek 2 staat geheel in het teken van het preekvoorbereidingsproces. Alle benodigde stappen bij de voorbereiding van een preek worden uitvoerig behandeld én geoefend. Voor een deel heeft deze module dan ook nadrukkelijk het karakter van een werkcollege. Er worden samen met de studenten twee preken voorbereid: één over een oudtestamentische tekst en één over een nieuwtestamentische tekst. De toetsing van deze module bestaat uit een door de student zelfstandig gemaakte, uitgeschreven preek, voorzien van het geheel uitgewerkte voorbereidingsproces.

De derde module homiletiek, in het tweede masterjaar, veronderstelt dat de student al enigermate geoefend heeft met het preken. Van elke student wordt een preek besproken aan de hand van een door de docent opgesteld preekanalyse-model. Verder komen bij deze module thema's aan de orde als: Christusprediking uit het Oude Testament, prediking en sacrament en de catechismusprediking. Ter afsluiting schrijft elke deelnemer een reflectie over een eigen preek aan de hand van twee homiletische vakpublicaties naar keuze.

Docent: dr. P.C. Hoek

Kerkgeschiedenis

Aan dit vak wordt door het hele studieprogramma heen aandacht geschonken. In het tweede jaar van de bachelor fase komt het onderdeel 'Reformatiegeschiedenis' aan de orde. Doel van dit college is kennis te verwerven van en inzicht te krijgen in de geschiedenis van de Vaderlandse Kerk tijdens de Republiek, dat wil zeggen van de Reformatie in de zestiende eeuw tot de Bataafse Revolutie aan het eind van de achttiende eeuw. Tijdens 12 colleges van 3 uur zal achtereenvolgens aandacht geschonken worden aan: vroeg-reformatorische ontwikkelingen, de vroege reformatorische beweging, verbreiding van het calvinisme, de Tachtigjarige Oorlog, de consolidatie en reorganisatie van de Gereformeerde Kerk, bevoorrechte en getolereerde kerken, het conflict tussen remonstranten en contraremonstranten, de Dordtse Synode, de gereformeerde scholastiek, stromingen binnen de Gereformeerde Kerk: Coccejanisme en het Cartesianisme, verlichting en tolerantie, piëtisme en de Psalmberijming van 1773.

Daarnaast komt in de bachelor-fase het vak paleografie aan bod. Bij dit onderdeel gaat het om het aanleren van vaardigheden om zowel gedrukte als geschreven bronnen betreffende de Vaderlandse Kerk uit de tijd van de Republiek te kunnen lezen en interpreteren, alsmede het toepassen van die vaardigheden in de vorm van boek- en archiefonderzoek.

In de master-fase wordt op drie manieren aandacht aan de kerkgeschiedenis gegeven. In het tweede jaar van het masterprogramma komt de 'Geschiedenis van het gereformeerd Piëtisme' aan de orde. Tijdens drie dubbele colleges zal achtereenvolgens aandacht geschonken worden aan: het wezen en de bronnen van het gereformeerd Piëtisme; het wezen en de bronnen van de Nadere Reformatie; de geschiedenis van het Nederlands gereformeerd Piëtisme; de geschiedenis van de Nadere Reformatie; het internationaal karakter van het gereformeerd Piëtisme; de uitwerking van het internationaal gereformeerd Piëtisme.

De colleges 'Onderzoek van het gereformeerd Piëtisme' staan in het teken van het aanleren van vaardigheden om geschreven bronnen betreffende het Nederlands gereformeerd Piëtisme uit de tijd

van de Republiek te kunnen lezen en interpreteren. Ook hier is het uiteindelijke doel het toepassen van die vaardigheden in de vorm van archiefonderzoek.

In het derde masterjaar komen de geschiedenis van de Vaderlandse Kerk vanaf 1795 en het onderzoek van het gereformeerd Piëtisme aan de orde. Bij het eerste vak wordt de geschiedenis van de Vaderlandse Kerk na de Republiek behandeld. Tijdens zes dubbele colleges zal achtereenvolgens aandacht geschonken worden aan: het instituut van de Nederlandse Hervormde Kerk in de negentiende eeuw; de beweging van het Réveil; de ethisch-irenische traditie en het ontstaan van de midden-orthodoxie; het debat tussen ds. G. Boer en prof. H. Berkhof, en de theologie van ds. I. Kievit.

Docenten: dr. J. van de Kamp en dr. B.J. Spruyt.

Kerkrecht

In het derde jaar van de master-fase komt het Hervormd Kerkrecht aan bod. Doel van dit college is de student kennis te verschaffen van de uitgangspunten en de concrete uitwerkingen van het kerkrecht zoals dat in de Hersteld Hervormde Kerk vigerend is en gaat worden. Tijdens drie dubbele colleges zal achtereenvolgens aandacht geschonken worden aan: de Hersteld Hervormde Kerk; de zin van haar kerkorde; de opbouw van haar kerkorde; de leden van de Kerk; de gemeenten van de Kerk; de meerdere vergaderingen van de Kerk.

Docent: ds. J.L. Schreuders.

Latijn

Naast Hebreeuws en Grieks als grondtalen van resp. Oude en Nieuwe Testament is het ook van belang dat studenten, die staan naar het ambt binnen de Hersteld Hervormde Kerk, de theologische grondtaal, het Latijn kennen. Net als bij Grieks en Hebreeuws wordt vanaf het eerste begin begonnen met het leren van de taal Latijn. De grammaticale en woordenkennis zal vanaf het begin worden opgebouwd. Naarmate het college vordert zal steeds meer nadruk komen te liggen op de vaardigheid van een tekst te kunnen vertalen. Het laatste kwart van de colleges zal worden ingevuld door het lezen van eenvoudige Latijnse teksten. Het doel is dat met een woordenboek een redelijk eenvoudige Latijnse tekst gelezen en begrepen kan worden.

In de master-fase krijgen de studenten de mogelijkheid om twee van hun keuzevakken te vullen met Latijn. Voor iedereen die Latijn niet in zijn eindexamen heeft gehaald, is het verplicht om deze twee keuzevakken te volgen. Er kan geen preekbevoegdheid verkregen worden, voordat deze vakken voldoende zijn afgesloten.

Docent: ds. M.W. Muilwijk

Liturgiek

In het derde jaar van de bachelor wordt, onder de noemer Praktische theologie 2 gecombineerd met de inleiding in het vak pastoraat, het vak liturgiek aangeboden. Het college geeft een oriëntatie in de liturgie en haar geschiedenis. Daarnaast gaat het in op de Bijbels-theologische criteria voor het inrichten van de eredienst (met bijzondere aandacht voor de reformatorische liturgische traditie). Tenslotte worden de onderdelen van de verschillende orden van dienst systematisch behandeld.

Doel van dit college is dat de student (1) inzicht krijgt in de liturgie en haar geschiedenis, (2) kennis verwerft van de Bijbels-theologische criteria voor het inrichten van de eredienst en (3) de verworven

inzichten op verantwoorde wijze weet te gebruiken voor het vormgeven en invullen van orden van dienst.

Docent: dr. P.C. Hoek

Missiologie

Voor masterstudenten die zich met name willen toeleggen op zending en missiologie is er de mogelijkheid om, in overleg met de studietoehoeder, een aantal vakken elders te volgen. Bovendien kan als alternatief voor het vicariaat gekozen worden voor een stage in het veld als nadere specialisering in deze richting.

Pastoraat

Het onderdeel pastoraat komt op twee plaatsen in het studieprogramma aan de orde: in het derde jaar van de bachelor-fase en in het tweede jaar van de master-fase. In het derde jaar van de bachelor-fase staat de module Praktische theologie 2 geprogrammeerd. Deze module omvat naast een inleiding in de liturgiek een inleiding in het vak pastoraat. Doel van dit inleidingscollege is dat de student enerzijds inzicht krijgt in de fundamentele vragen aangaande de definitie van pastoraat en de verscheidene functies van het pastoraat en anderzijds leert te reflecteren op de positie van de pastor in het pastoraat. Daarbij komen ook thema's als de pastorale attitude, de pastorale integriteit, het omgaan met gezag en de plaats van het Woord en het gebed in het pastorale contact aan de orde. Deze module wordt afgerond met een schriftelijk tentamen en een paper.

In het tweede masterjaar komt het vak pastoraat nog een keer aan bod. Doel van deze module is dat de student: (1) inzicht krijgt in het specifieke karakter van de pastorale zorg te midden van allerlei vormen van hulpverlening, alsmede in de eigen aard van gereformeerd pastoraat; (2) zich vertrouwd maakt met de pastorale werkvormen (m.n. het pastorale gesprek); (3) zich oriënteert op terreinen van bijzonder pastoraat en (4) enig psychologisch inzicht verwerft in pastorale problemen met een sterk psychologische component. Het tweede deel van deze module is een werkcollege. Er wordt van de deelnemers verwacht dat zij van twee pastorale gesprekken een verbatim maken. Onder een verbatim wordt een zo letterlijk mogelijk verslag verstaan, geschreven uit de herinnering van de pastor. Tijdens het college wordt van elk van de deelnemers tenminste één verbatim geanalyseerd. Doel van dit werkcollege is dan ook dat de student (1) zich de fundamentele inzichten en vaardigheden eigen maakt die nodig zijn voor pastorale gespreksvoering, (2) praktische vaardigheden verwerft inzake het omgaan met uiteenlopende pastorale situaties en (3) zich oefent in verbatim-analyse.

Docent: dr. P.C. Hoek

Praktische theologie

Het college Praktische theologie 1, dat in het eerste jaar van de bachelor-fase gegeven wordt, kan beschouwd worden als een introductie tot de overige praktisch-theologische vakken. Het doel van dit inleidingscollege is dat de student: (1) inzicht krijgt in de geschiedenis, de ontwikkeling en de theorie van de praktische theologie; (2) inzicht krijgt in de geschiedenis en de ontwikkelingen van de leer van het ambt, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar de Reformatie en (3) komt tot zelfstandige reflectie op het ambt in al zijn dimensies: de samenhang en de wisselwerking van de identiteit, de competentie, de persoon, de deskundigheid en de spiritualiteit van de pastor.

Bij dit onderdeel behoort een kleine stage. De student observeert en analyseert daarbij de wijze waarop aan het ambtelijk functioneren inhoud wordt gegeven aan de hand van ter college toegelichte criteria.

Docent: dr. P.C. Hoek.

Profileringsruimte

In het bachelor-traject is een gedeelte dat aangeduid wordt als profileringsruimte. Het is de bedoeling dat studenten in dit gedeelte eigen keuzes maken. Ten aanzien van het HHS traject geldt dat dit wordt ingevuld met HHS-vakken. Dit hangt samen met de afspraak dat 40% van de bachelor wordt ingevuld met HHS-vakken. Om aan dit percentage te komen, wordt gebruik gemaakt van de profileringsruimte. Voor de oude joint-bachelor geldt dat in het derde jaar van de bachelor de vakken hermeneutiek (periode 1), dogmatiek (periode 2) en Latijn (periode 3) worden gegeven. Vanaf het academische jaar 2013-2014 treedt een nieuwe joint-bachelor in. In het derde jaar ziet het er dan als volgt uit: ethiek (periode 1), Bijbelse Theologie (periode 2), Praktische Theologie (periode 3), Hermeneutiek HHS (periode 4).

Religie en mentale gezondheid (keuzevak)

De docenten adviseren nadrukkelijk om de module van Prof. dr. J. Schaap-Jonker over psychiatrische ziektebeelden als keuzevak te volgen. Prof. dr. J. Schaap-Jonker is bijzonder hoogleraar klinische godsdienstpsychologie aan de Vrije Universiteit, Faculteit Religie en Theologie. Meer achtergrond over prof. Schaap-Jonker is te vinden op www.hannekeschaap.nl. Het vak is een keuzevak bij de driejarige master van deze faculteit. In de [onderwijscatalogus](#) van 2020-2021 is meer informatie te vinden. Het vak wordt in blok 2 (eind oktober - begin december) gegeven op de dinsdag en de donderdag.

Symboliek

Er is een verschil tussen dogmatiek en symboliek. De wetenschap van de dogmatiek kan men persoonlijk beoefenen. De symboliek overstijgt echter het persoonlijke niveau. In de symbolische geschriften van de kerk spreekt zich geen privé persoon uit, maar de kerk als geheel belijdt wat zij als de waarheid van het Woord van God ziet. Belijdenisgeschriften hebben daarom ook een grote meerwaarde. Ze zijn symbolen van de identiteit van de kerk.

De symboliek is de wetenschap die zich bezighoudt met de bestudering van de symbolische geschriften, de historische achtergronden en de theologische inhoud daarvan. Van een theologisch student wordt verwacht dat hij zich de geestelijke inhoud van de symbolische geschriften toe-eigent om in gemeenschap met de kerk van alle tijden en plaatsen vandaag het geloof te beleven, te belijden en te verkondigen. In het eerste jaar wordt het vak 'Inleiding systematische theologie' gegeven waarin zowel een inleiding in de dogmatiek als een inleiding in de symboliek wordt gegeven.

Docent: prof. dr. W. van Vlastuin.

Verdieping Inleiding Bijbelwetenschappen

Studenten in het eerste jaar wordt aangeraden om naast de inleidende modules in de Bijbelwetenschappen bij wijze van verdieping het boek *Het onfeilbare Woord* (Kampen 1991) van dr. P. de Vries te lezen.

3.2 Richtlijnen voor stages

Voor de verschillende stages die gedurende de studie gedaan dienen te worden, zijn richtlijnen opgesteld. Daarin is vastgelegd aan welke eisen een stage en het verslag daarvan dienen te voldoen. Het is dan ook van groot belang deze te raadplegen voor men met een stage begint. De richtlijnen van de verschillende stages zijn verkrijgbaar bij dr. P.C. Hoek.

3.3 Logopedie

In de beginfase van de studie wordt elke student gescreend op stemgebruik en taalbeheersing door de logopediste, mw. T. Ouwendorp-de Visser. Op grond van deze screening brengt zij advies uit met het oog op een eventueel individueel vervoltraject. Tevens verzorgt zij, in overleg met de docent homiletiek, de logopedische begeleiding van masterstudenten die toegekomen zijn aan het preekconsent.

3.4 Up-a-Tree

Met ingang van 2015 is de leergang 'Uitrusten voor het werk' geïntroduceerd voor studenten aan het HHS. De leergang richt zich op de persoonlijke ontwikkeling van de student, naast de theologische bagage die hij aan de VU krijgt aangereikt. Het doel van de leergang is dat de aanstaande predikant voorafgaand aan zijn ambtelijk werk:

- voldoende inzicht heeft verkregen in zijn eigen competenties, en zo nodig bepaalde competenties verder uitgebouwd heeft.
- voldoende inzicht heeft in de sociale processen die er zich afspelen tussen mensen.
- in praktische zin de taken en rollen die van hem verwacht worden in voldoende mate beheerst.

Bij de leergang zijn de volgende punten van belang :

- De leergang is in november 2014 door de synode verplicht gesteld voor studenten die naar het ambt staan in de Hersteld Hervormde Kerk. Het betreft hier dus een kerkelijke verplichting. Voor genoemde groep studenten, evenals voor seminariestudenten die lid zijn van de Hersteld Hervormde Kerk maar niet naar het ambt staan, is de leergang kosteloos.
- De leergang staat, tegen een relatief geringe eigen bijdrage, ook open voor seminariestudenten die geen lid zijn van de Hersteld Hervormde Kerk.
- Deelname aan alle bijeenkomsten en activiteiten die in dit kader georganiseerd worden is verplicht. Op deelname zal worden toegezien.
- De leergang is extra-curriculair opgezet. Dat betekent dat de leergang gevolgd wordt naast het academische onderwijs aan de VU, zodat uitruil met studiepunten in het VU onderwijs niet mogelijk is.
- Uitgangspunt is dat de student gedurende zijn hele studieperiode werkt aan zijn persoonlijke ontwikkeling. Dit biedt het voordeel dat de student zich continu dient bezig te houden met de reflectie op en de ontwikkeling van zijn competenties.
- De leergang is opgezet als een driejarige doorlopende module voor zowel de bachelor als de masterfase. Van parttime studenten wordt verwacht dat zij minimaal zes jaar deelnemen aan de leergang en elke module volledig en zonder onderbreking volgen. Deelname gedurende de hele parttime studie wordt aanbevolen. Voor parttime studenten bestaat de mogelijkheid om de master module niet gelijk op de bachelor module te laten aansluiten.

- Tijdens de eerste studie jaren zal begeleiding meer groepsgewijs plaatsvinden, in een later stadium zal de begeleiding een meer persoonlijk karakter krijgen.
- De leergang is onafhankelijk van de psychologische test opgezet. Het verdient aanbeveling de uitslag van de psychologische test mee te nemen in de leergang.
- De uitvoering van de leergang is in handen van Up-a-Tree Associates (Barend van den Broek en Kees van Dam, Kerkewijk 117, Veenendaal), waar gewenst aangevuld met andere personen/expertises.
- Bij voltooiing van de volledige leergang zal aan betrokkene een getuigschrift verstrekt worden.

3.5 Studiedagen

Eenmaal per studiejaar, in de regel in januari, belegt de Commissie Opleiding een tweetal studiedagen voor de studenten. Deze studiedagen hebben nadrukkelijk een vormend karakter. De thema's van de lezingen zijn afwisselend Bijbels-theologisch, dogmatisch, historisch, ethisch en praktisch-theologisch van aard.

Daarnaast wordt ook de onderlinge ontmoeting tijdens deze studiedagen van groot belang geacht. Niet alleen van de studenten onderling, maar nadrukkelijk ook tussen studenten, leden van de Commissie Opleiding, de lectoren, predikanten en docenten. Onder andere om die reden is het bijwonen van deze dagen voor de studenten van het seminarie in principe verplicht.

De tweedaagse conferentie in januari is bovendien verplicht voor predikanten die in hun eerste gemeente staan en korter dan vier jaar predikant zijn. Voor hen worden deze kleine conferenties beschouwd als een onderdeel van het nascholingstraject.

3.6 Preekoefeningen

Na de module Homiletiek 2 houden de studenten in het daarop volgende collegejaar onder leiding van de docent homiletiek een preekoefening in de Ichthuskerk te Soest. Hierna kan, als de oefening als voldoende beoordeeld is, het preekconsent aangevraagd worden. In de tweede helft van dit jaar houden ze een preekoefening onder leiding van een van de andere docenten in de kerk van de Hersteld Hervormde Gemeente Ede, Lunteren, Veenendaal of Boven-Hardinxveld. Bij de preekoefening is iedereen welkom.

Studenten worden geacht aan het einde van studie dertig preekoefeningen bijgewoond te hebben. Voor het verloop van de avonden is een handleiding voor de preekoefeningen verkrijgbaar bij de docent homiletiek. Het bijwonen van de preekoefeningen wordt gewaardeerd voor 4 EC. Het is raadzaam al in het eerste jaar te beginnen met het bijwonen van de preekoefeningen.

3.7 Het preekconsent

Het preekconsent kan aangevraagd worden indien het bachelor-diploma behaald is, jaar 1 van de masterfase afgerond is én de preekoefening onder leiding van de docent homiletiek in de eerste helft van het tweede masterjaar (zie par. 3.6) gehouden is. Om het preekconsent aan te vragen, dient men een schriftelijk verzoek te richten aan de Commissie Toelating. Hieromtrent staat meer te lezen in par. 4.1.

Hoewel een periode van oefening ook in de dienst des Woord onontbeerlijk is, wordt studenten in het algemeen geadviseerd niet te snel het consent aan te vragen. De ervaring leert dat de

studievoortgang daar al snel onder lijdt, terwijl dat zeker in een afrondende fase van de studie niet wenselijk is.

3.8 Het leervicariaat

In het voorlaatste studiejaar is de student naast de colleges voornamelijk bezig met de grote gemeentestage of het leervicariaat. Alvorens een student met het leervicariaat kan beginnen, dient hij een gesprek aan te vragen met de studietoelatingcoördinator. In overleg met hem wordt naar een mentor omgezien. Na dit gesprek benadert de student zelf de beoogde mentor met het verzoek om onder diens begeleiding het vicariaat te mogen doen. Vervolgens zal de studietoelatingcoördinator de afspraak vanuit het seminarie schriftelijk bevestigen. Heeft een student nog geen preekconsent als hij in termen van het studieprogramma aan het vicariaat toe is, kan de Commissie Toelating met het oog op het vicariaat een beperkt preekconsent verstrekken.

Ook met het oog op het vicariaat zijn richtlijnen opgesteld voor zowel de vicaris als de mentor. Bij het intakegesprek zullen deze richtlijnen ook besproken worden. Aan het einde van de vicariaatsperiode wordt de stage afgerond in de vorm van een gesprek met de studietoelatingcoördinator aan de hand van het stageverslag van de vicaris en de schriftelijke beoordeling van de mentor.

3.9 Het kerkelijk examen

Wie alle onderdelen van de opleiding met goed gevolg heeft afgerond, kan het kerkelijk examen aanvragen. Met dit examen wordt de predikantsopleiding vanwege de kerk afgesloten.

Het kerkelijk examen wordt door drie van de kerkelijk docenten afgenomen. De docenten hanteren daartoe een vast schema, tenzij de specifieke deskundigheid van één van hen bij een examen wenselijk is. Elk van de drie docenten geeft ca. 200 pagina's aan te bestuderen literatuur op met het oog op het examen. Daarnaast kan ook de scriptie ter sprake komen en kan de kennis van de confessie getoetst worden. Het examen duurt een uur en wordt voorafgegaan door Schriftlezing en gebed. Als de kandidaat geslaagd is, krijgt hij het getuigschrift uitgereikt met de vermelding dat het kerkelijk examen met goed gevolg is afgelegd. Het examen wordt met gebed afgesloten.

Vier maal per jaar is er gelegenheid kerkelijk examen te doen, te weten in februari, mei, september en november. Wie het examen wil aanvragen, dient dat te doen uiterlijk op de 10e van de maand voorafgaand aan de maand waarin men het examen wil afleggen. Deze aanvraag dient gericht te worden aan de studietoelatingcoördinator. Daarbij dienen de volgende stukken overlegd te worden: het doctoraal- of masterdiploma, een kopie van het preekconsent en een exemplaar van de scriptie.

Ten minste drie weken voor het examen krijgt de kandidaat van de studietoelatingcoördinator een schriftelijke uitnodiging voor het examen waarin vermeld staat waar en wanneer het examen zal plaatsvinden, door welke docenten het zal worden afgenomen en de precieze examenliteratuur die voorbereid dient te worden.

4. Bij de opleiding betrokken commissies

4.1 Commissie Toelating

De Commissie Toelating, benoemd door de Generale Synode, bestaat uit zeven ambtsdragers der kerk: vijf dienstdoende predikanten en twee ouderlingen. De Commissie bestaat momenteel uit ds. A.P. Muilwijk (Loon op Zand, voorzitter), oud. J. van Ooijen (Nederhemert, secretaris), oud. R.O. de Boer (Rouveen), ds. W.M. van der Linden (Ouderkerk a/d IJssel), ds. N. den Ouden (Leerbroek), ds. J.L. Schreuders (Hardinxveld-Giessendam) en ds. D. Zoet (Garderen).

De Commissie is geroepen de toelating tot de ambtsbediening te regelen. De commissie toelating heeft op ten minste drie momenten een of meer gesprekken met de studenten die de kerkelijke opleiding (begeren te) volgen: a. bij de aanvang van de studie, b. bij de toelating tot de kansel en c. bij de toelating tot het ambt. Daarnaast staat het de commissie vrij om – indien zij dat wenselijk acht – een gesprek te voeren met een student die de kerkelijke opleiding volgt (K.O. Ord. 7.12.1).

Aanvang van de studie

Bij de aanvang van de studie voert de Commissie een gesprek met de student, die zich heeft aangemeld en die - volgens een verklaring van het college van kerkelijke hoogleraren en docenten - voldoet aan de vereisten voor de studie. Hij die de kerkelijke opleiding en studie begeert te volgen, vraagt niet eerder dan op verzoek van de Commissie Toelating die hem een brief voor de kerkenraad meegeeft, een attest van de kerkenraad onder wiens opzicht hij valt. De kerkenraad geeft een indruk omtrent de persoon en een attest over leer en leven. Het gesprek dat de commissie voert, is pastoraal van aard. Het handelt over de vreze des Heeren en over de roeping tot het ambt van dienaar des Woords. Daarnaast wordt gelet op de kennis van de Heilige Schrift, van de belijdenis en van de hoofdzaken van de gereformeerde geloofsleer. Na het gesprek met de commissie kan inschrijving in het Kerkelijk Album plaatsvinden (K.O. Ord. 7.12.4-5).

Toelating tot de kansel

Voor het verlenen van de preekbevoegdheid voert de commissie een gesprek met hem die blijkens een daartoe overgelegde verklaring van het college van kerkelijke hoogleraren en docenten genoegzame studieresultaten heeft verworven en het in artikel 6 van deze ordinantie genoemde geschiktheidsonderzoek met positief gevolg heeft afgelegd. Het gesprek van de commissie vindt plaats nadat een attest is verkregen van de kerkenraad onder wiens opzicht hij valt. In het geval hij minder dan een jaar woonachtig is in zijn woonplaats wordt het attest tevens gevraagd van de kerkenraad onder wiens opzicht hij tevoren viel. De kerkenraad geeft een indruk omtrent de persoon en een attest over leer en leven. Het gesprek dat de commissie voert handelt over de vreze des Heeren en over de roeping tot het ambt van dienaar des Woords. Dit voortgaande gesprek spitst zich toe op de zuiverheid van belijden naar aanleiding van een door hem ingediende preek, op de gave om de Schriften te verklaren en op de rapportage met betrekking tot de aanvankelijke geschiktheid tot het ambt. Naar aanleiding van het gesprek kan de commissie preekbevoegdheid verlenen aan de student, waardoor deze toegang verkrijgt tot de kansel. Hij ontvangt hierbij het recht zich 'candidaat' te noemen. Deze preekbevoegdheid wordt verkregen voor de duur van een jaar. Op verzoek van een kerkenraad geeft de kandidaat vóór het vervullen van een preekbeurt inzage in de hem verstrekte preekbevoegdheid. Indien verlenging van de preekbevoegdheid wordt gewenst, kan opnieuw een gesprek plaatsvinden, zoals in lid 7 verwoord.

Een vervolgsconsent kan worden verleend aan hem die staat naar het ambt van dienaar des Woords en die blijkens een schriftelijke verklaring van de kerkelijke hoogleraren en docenten daadwerkelijke vorderingen maakt in de studievoortgang (K.O. Ord.7.12.6-9).

Toelating tot het ambt

Voor de toelating tot het ambt als bedoeld in lid 1 sub c voert de commissie een colloquium, bedoeld als gesprek over het ambt van dienaar des Woords in het geheel van het leven en werken van de kerk, met hem die naar uitwijzen van een door het college van kerkelijke hoogleraren en docenten opgestelde verklaring zijn wetenschappelijke vorming en studie aan de kerkelijke opleiding heeft voltooid; kerkelijk examen heeft afgelegd; ten minste drie jaren ingeschreven heeft gestaan in het Kerkelijk Album en de toelating tot de ambtsbediening begeert. Het college van kerkelijke hoogleraren en docenten adviseert opnieuw over de geschiktheid tot het ambt, motiveert zijn advies en deelt dit mee aan betrokkene.

Het gesprek van de commissie vindt plaats nadat een attest is verkregen van de kerkenraad onder wiens opzicht hij valt. In het geval hij minder dan een jaar woonachtig is in zijn woonplaats, wordt het attest tevens gevraagd van de kerkenraad onder wiens opzicht hij tevoren viel. De kerkenraad geeft een indruk omtrent de persoon en een attest over leer en leven.

Naast een attest is een kort verslag van het leervicariaat, vergezeld van het advies van de predikant die het leervicariaat heeft begeleid, nodig. Een en ander betreft de prediking naar Schrift en belijdenis, de arbeid in pastoraat en catechese, alsmede het gedrag en de omgang in de gemeente. Het gesprek wordt gehouden voornamelijk naar aanleiding van een ruim tevoren door de kandidaat ingediende preek met orde van dienst. Ook komt het verslag van het leervicariaat aan de orde. Tevens wordt in dit colloquium het geestelijke leven en het leven naar Gods Woord in de huidige maatschappij aan de orde gesteld. Naar aanleiding van het gesprek kan de commissie de kandidaat toelaten tot de ambtsbediening, in welk geval zij hem aansluitend beroepbaar stelt (K.O. Ord. 7.12.11-15).

De naam van hem die is toegelaten tot de kansel en tot het ambt wordt vermeld in het landelijk orgaan van de kerk.

Als regel vergadert de commissie vier keer per jaar.

4.2 Commissie Opleiding en Vorming

De commissie Opleiding en Vorming is ingesteld door de Generale Synode vanuit haar zorg voor de opleiding en vorming van de dienaren des Woords. De commissie handelt in naam van en in verantwoordelijkheid aan de Generale Synode (Ord. 7.2.2).

De commissie heeft tot taak :

- a. het opzetten en inrichten van een volwaardige theologische opleiding voor de toekomstige dienaren des Woords
- b. het opzetten en organiseren van nascholing voor de dienaren des Woords, ten dienste van de voortgezette theologische studies en de toerusting tot het ambt
- c. het opzetten en organiseren van mentoraat, ten dienste van hen die nog maar pas in het ambt zijn bevestigd

- d. het opzetten en organiseren van studiedagen ten dienste van hen die de theologische opleiding volgen
- e. het (mede) bewaken van de inhoud en kwaliteit van de opleiding
- f. het behartigen van de belangen van de docenten en de studenten inzake opleiding en vorming
- g. het verstrekken van opleidingsadviezen aan commissie Toelating inzake het verlenen van preekconsent aan personen met een niet reguliere theologische opleiding of personen die vanuit andere kerken afkomstig zijn
- h. het opzetten en organiseren van voorlichtingsdagen ten dienste van hen die een theologische opleiding wensen te volgen
- i. verslaglegging naar de Generale Synode

Vanuit dit takenpakket is de commissie Opleiding en Vorming verantwoordelijk voor de kerkelijke opleiding van studenten aan het Hersteld Hervormd Seminarie. Het seminarie legt jaarlijks verantwoording af aan de commissie. Benoeming van docenten gebeurt door de Generale Synode op voordracht van de commissie.

Financiering van de opleiding vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de synode. De begroting wordt opgesteld door de commissie Toezicht en Financiën.

De commissie Opleiding en Vorming wordt gevormd door 5 lidmaten van de kerk. Voorzitter is ds. D.J. Diepenbroek (Putten), secretaris dhr. P. de Jong (Montfoort), leden zijn dhr. F. Links (Putten), dhr. R. Bisschop (Veenendaal), ds. K.J. Kaptein (Ridderkerk) en dhr. W. de Vries (Veenendaal).

5. Reglementen

5.1 Reglement van het Seminarie

1. Bezetting

Tot het seminarie behoren alle daartoe door de synode benoemde docenten en alle studenten die in het kerkelijk album ingeschreven staan. Dit album berust bij de Commissie Toelating. Tevens bestaat de mogelijkheid dat studenten die niet tot de HHK behoren, in een speciaal hiervoor in het leven geroepen register ingeschreven worden. Dit register wordt bijgehouden door de leiding van het seminarie.

2. Leiding

De leiding van het seminarie berust bij het docentencorps. Dit vergadert minimaal twee keer per jaar en voorts net zo vaak als minimaal twee docenten nodig achten.

3. Functies

De functie van rector rouleert met een periode van 2 jaar over alle docenten, met per persoon per zittingstermijn een mogelijkheid tot verlenging. De gecombineerde functie van secretaris/studiebegeleider geldt voor 2 jaar met een onbeperkte mogelijkheid tot verlenging. Gedurende die periode is de secretaris vrijgesteld van het voorzitterschap. Verlenging van de zittingsperiode voor beide functies gebeurt, zonodig, door de Commissie Opleiding en Vorming, na vooraf advies ingewonnen te hebben bij de docenten. De studiebegeleider regelt de stages e.d. en fungeert als contactpersoon voor (aanstaande) studenten en gemeenten bij vragen.

4. Taken van de docenten

Door de docenten wordt onderwijs gegeven in de volgende vakken: apologetiek, Bijbelse theologie, catechetiek, dogmatiek, ethiek, gemeenteopbouw, geschiedenis van het gereformeerd piëtisme, geschiedenis van de vaderlandse kerk, hermeneutiek, homiletiek, hervormd kerkrecht, liturgiek, pastoraat, paleografie en symboliek. Jaarlijks doen de docenten aan de Commissie Opleiding en Vorming verslag over de tot het seminarie behorende studenten. Verder dienen de docenten gezamenlijk de Commissie Toelating van advies bij de aanvraag van preekconsent – zie paragraaf 16 – en van toelating tot het ambt van dienaar des Woords. Voor de benoeming van een kerkelijk docent en bij het laten verzorgen van een (deel)vak door een niet-benoemde docent dienen de docenten gezamenlijk de Commissie Opleiding en Vorming van advies. Tenslotte is aan de docenten de geestelijke zorg aan de studenten toevertrouwd.

5. Verantwoordelijkheden van de docenten

Iedere docent is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn eigen vakken. In geval er een spreker van buiten (voor een studiedag, conferentie of gastcollege) gevraagd wordt, dient dit door het docentencorps en de Commissie Opleiding en Vorming gedragen te worden. Minimaal eenmaal per jaar is er een gemeenschappelijke vergadering van het docentencorps en de Commissie Opleiding en Vorming, waarin de eerste verantwoording aflegt aan de tweede.

6. Verantwoordelijkheden van de studenten

Studiedagen en conferenties georganiseerd vanuit het seminarie worden beschouwd als een regulier onderdeel van de studie. Deelname door de studenten is verplicht, eenmalige verhindering wordt ter beoordeling voorgelegd aan de studietoelating. Veelvuldiger legitieme afwezigheid is toegestaan,

maar dient gecompenseerd te worden door een vervangende studieopdracht, op aangeven van de studietoelichting.

7. Omgangsvormen

De studenten spreken de docenten met de beleefdheidsvorm 'dominee/professor' en 'u' aan. Verder wordt zowel van docenten als studenten vereist dat zij correct gekleed zijn. Tijdens colleges en tentamens mogen geen etenswaren genuttigd worden, terwijl mobiele telefoons uitgeschakeld dienen te zijn, tenzij toestemming verleend is. Met het oog op tentamens, papers en scripties gelden de regels en richtlijnen zoals die in het facultaire onderwijs- en examenregeling zijn neergelegd.

8. Geschillen

Een student kan in geval van een geschil met een docent een beroep doen op het docentencorps. Voelt hij zich daarna nog tekort gedaan, dan kan hij een beroep doen op de Commissie Opleiding en Vorming. Leidt ook dit niet tot overeenstemming, dan staat de weg van een beroep op de Generale Commissie voor de Behandeling van Bezwaren en Geschillen open. Deze weg dient ook bewandeld te worden in geval er tussen docenten onderling onenigheid zou ontstaan. In alle gevallen dient degene die in beroep gaat, degene met wie hij het geschil heeft, daarvan tevoren op de hoogte te stellen en zich te onthouden van individuele contacten met personen die bij het geschil betrokken worden. Indien er een geschil ontstaat met een VU-docent wendt de student zich tot de rector van het seminarie. Leidt dit niet tot een oplossing dan kan de student zich wenden tot de Commissie Opleiding en Vorming.

9. Psychologisch onderzoek

De studenten die zich voor het eerst laten inschrijven in het kerkelijk album zijn verplicht om in het tweede semester van het eerste studiejaar een psychologisch onderzoek te ondergaan dat zonodig voorafgaand aan de aanvraag van het preekconsent kan worden herhaald. Het psychologisch onderzoek dient als objectief hulpmiddel in de begeleiding van de studenten. De studietoelichting ziet toe op de uitvoering van het externe onderzoek, de student is verantwoordelijk voor zijn eigen psychologisch traject, terwijl de mentor hierop toeziet. Zie ook paragraaf 24.

10. Preekconsent

Een student mag preekconsent aanvragen als hij de graad van bachelor behaald heeft en jaar 1 van de masterfase afgerond. Eveneens dient de eerste preek onder verantwoordelijkheid van de docent homiletiek gehouden te zijn. Studenten die buiten de orde van de kerk om preekbeurten vervullen kan het recht op het afleggen van tentamens door de Commissie Opleiding en Vorming ontzegd worden (zie ook par. 3.7).

11. Kerkelijk examen

Er is viermaal per jaar gelegenheid kerkelijk examen af te leggen, gewoonlijk in de maanden februari, mei, september en november. Het kerkelijk examen wordt afgenomen door een drietal docenten. De stof die voor het kerkelijk examen wordt opgegeven vraagt drie weken voorbereiding (zie ook par. 3.9).

5.2 Protocol psychologische test

Persoonlijke begeleiding studenten en regeling psychologische testen

(onderdeel van het Reglement van het Seminarium)

Mentoraat

1. Het mentoraat behoort tot het takenpakket van de docent. Aan elke student wordt door de docentenvergadering een mentor toegewezen. Als regel wordt een student gedurende twee jaar door dezelfde mentor begeleid; in overleg kan van deze regel afgeweken worden.
2. De mentor is – binnen de kaders van hun studie – verantwoordelijk voor de geestelijke verzorging van de hem toegewezen studenten. Hij is ook hun aanspreekpunt met betrekking tot de voortgang van hun studie en hun persoonlijke aangelegenheden.
3. Ten behoeve van een adequate begeleiding voert de mentor minimaal één keer per jaar een persoonlijk gesprek met elk van de hem toegewezen studenten.

Psychologisch onderzoek

4. In het tweede semester van het eerste studiejaar wordt de student die ingeschreven is in het kerkelijke album door een professioneel bureau psychologisch gescreend. Het doel daarvan is:
 - a. de student inzicht geven in zijn eigen persoonlijkheidsstructuur,
 - b. een zo objectief mogelijk beeld krijgen van de bekwaamheden van de student,
 - c. door het benoemen van aandachtspunten de student inzicht verschaffen in de punten waarop hij mogelijk in de toekomst een afbreukrisico loopt.
5. Studenten die zich in een latere fase van de studie in het kerkelijk album inschrijven krijgen een uitnodiging voor de test in het jaar volgend op hun inschrijving.
6. Elk onderdeel van de test dient tenminste 3 ('voldoende') te scoren op de schaal van 1 t/m 5 dan wel een vergelijkbare score als voor de resultaten van de test een ander classificatiesysteem wordt gehanteerd.
7. COV is verantwoordelijk voor de uitvoering van de test en beoordeling van de testuitslag, inclusief de bijbehorende voorlichting. COV stelt de uitslag van de test ter hand aan de mentor van de betreffende student.
8. De uitslag van het psychologisch rapport wordt door de betrokken student met zijn mentor besproken.
9. Het verdient sterke aanbeveling om de uitslag van de psychologische test te betrekken in het vormingstraject van Up-a-Tree en om ook later in het vicariaat daarmee werkzaam te zijn, bij voorkeur met betrokkenheid van de begeleider. Elk psychologisch advies bevat namelijk verbeterpunten, ongeacht of er een voldoende score behaald is of niet.
10. Een positieve uitslag van de psychologische test is voor HHK studenten verplicht voor de aanvang van het vicariaat, voor de aanvraag van het preekconsent en voor toelating tot het predikantschap binnen de HHK.

Hertest psychologisch onderzoek

11. Als er één of meer onderdelen van de test lager dan 3 scoren, wordt een plan van aanpak voor een begeleidingstraject opgesteld, dat gericht is op verbetering van de aandachtspunten die als zodanig in het rapport benoemd zijn. Indien dat gewenst is, wordt daarin tevens aangegeven op welke wijze professionele hulp wordt ingeschakeld.
 - a. Dit plan van aanpak omvat ook een tijdpad en kan zo nodig meerdere jaren beslaan.
 - b. Dit plan wordt opgesteld door de student zelf, in nauw overleg met het bureau dat het psychologisch onderzoek heeft verricht.
 - c. De student stelt dit plan van aanpak ook ter beschikking aan zijn mentor.
 - d. In dit begeleidingstraject is de taak van de mentor procedureel; hij biedt zelf geen psychologische begeleiding aan de betreffende student.

12. Gedurende het begeleidingstraject zoals bedoeld in punt 11 vindt tenminste één keer een gesprek plaats met een psycholoog.
13. Bij voorkeur wordt de psychologische hertest uitgevoerd voor aanvang van de masterfase van de studie.
14. Een verzoek tot een hertest verloopt via de mentor aan COV. Daarbij beoordeelt de mentor of er voldoende aan de verbeterpunten is gewerkt en geeft hij een inschatting of de betrokken student rijp is voor de test.
15. Na afronding van het begeleidingstraject als bedoeld in de punten 11 t/m 13 wordt opnieuw een psychologische test afgenomen. In deze tweede test dienen alle onderdelen 3 ('voldoende') of hoger te scoren op de schaal 1 t/m 5 dan wel een vergelijkbare score als voor de resultaten van de test een ander classificatiesysteem wordt gehanteerd.
16. Mocht één of meerdere onderdelen van deze tweede test lager scoren dan 3, c.q. niet voldoende zijn, dan leidt dat tot een negatief studieadvies aan commissie Toelating met betrekking tot toelating tot het ambt van predikant binnen de HHK. Dit advies is bindend.
17. Een student die een negatief studieadvies ontvangen heeft met betrekking tot het predikantschap zal in de gelegenheid gesteld worden zijn theologie studie af te ronden middels een vervangend programma.
18. De mentor licht het docentenberaad in over het negatieve advies. De student zoals bedoeld in artikel 17 ontvangt vanuit het docentenberaad een schriftelijke bevestiging van zijn negatieve advies. De mentor voert hierover met de student een gesprek. De pastorale begeleiding is een verantwoordelijkheid van de eigen kerkelijke gemeente .
19. Tegen het bindende negatieve advies als bedoeld in punt 16 staat beroep open bij de Commissie Opleiding en Vorming. Deze toetst de zorgvuldigheid van de procedure.

Dossier

20. De mentor houdt van elk van de hem toegewezen studenten een dossier bij.
21. Dat dossier bevat in elk geval:
 - a. de afspraken die in het kader van de mentorgesprekken worden gemaakt,
 - b. de resultaten van het (de) psychologische onderzoek(en),
 - c. indien van toepassing het plan van aanpak als bedoeld in punt 7.
22. De mentor laat de inhoud van het dossier meewegen als het docententeam haar advies aan de Commissie Toelating formuleert inzake het verlenen van preekconsent aan een student.

Vertrouwelijkheid

23. Het psychologisch rapport is strikt vertrouwelijk en wordt uitsluitend ter kennis gebracht van
 - a. de betrokken student,
 - b. zijn mentor,
 - c. de leden van de Commissie Opleiding en Vorming.
- Ten aanzien van de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid, enz. van het psychologisch rapport conformeren seminarie en Commissie Opleiding en Vorming zich overigens aan de Beroepscode voor psychologen 2007 van het Nederlands Instituut voor Psychologen.
24. Uitsluitend de mentor en de betrokken student hebben inzage in het dossier dat door de mentor wordt gevormd.
 25. Nadat de student bij het seminarie is uitgeschreven,
 - a. draagt de mentor diens dossier over aan het COV.
 - b. blijft het dossier gedurende vijf jaar bewaard.

5.3 Protocol financiële ondersteuning studenten theologie

Doelstelling

Een financiële ondersteuning toekennen aan theologiestudenten die niet met eigen middelen in hun levensonderhoud kunnen voorzien.

Routes

Er zijn twee routes om te komen tot het bieden van ondersteuning:

- Route 1: De student die ondersteuning nodig heeft, dient zich te wenden tot de diaconie van de kerkelijke gemeente waar hij staat ingeschreven.
- Route 2: De Commissie Opleiding en Vorming (COV) constateert dat de student een financieel probleem heeft. De COV meldt dit aan Generale Diaconale Commissie (GDC) en de GDC meldt dit aan de plaatselijke diaconie.

Wij verwijzen naar het [Protocol financiële ondersteuning](#).

Indien er aanvullende vragen zijn omtrent de aanvraag van ondersteuning of afwijzing kunt u contact opnemen met de penningmeester COV.

6. Adressen

Secretariaat Seminarie

dr. P.C. Hoek
Joost van den Vondellaan 70, 3245 RA Sommelsdijk
tel. 0187-663069, email: pc.hoek@kpnmail.nl

Commissie Opleiding en Vorming

dr. P. de Jong
Baljuwstraat 20, 3417 SC Montfoort,
email: cov@hkh.nl

Commissie Toelating

Oud. J. van Ooijen
Molenstraat 43, 5317 JD Nederhemert
0418 – 552743, 06 – 20531729, email: janvanooijen@kliksafe.nl

Docenten

dr. C.P. de Boer
docent bijbelse theologie, hermeneutiek en exegetische
Rijnstraat 50, 3363 EK Sliedrecht
tel. 0184-447105, email: c.p.deboer@kliksafe.nl

dr. P.C. Hoek
docent praktische theologie, studietoelating
Joost van den Vondellaan 70, 3245 RA Sommelsdijk
tel. 0187-663069, email: pc.hoek@kpnmail.nl

prof. dr. W.J. op 't Hof
bijzonder hoogleraar (emeritus) Geschiedenis Gereformeerd Piëtisme
Bulkenlaan 27, 5311 EJ Gameren
tel. 0418-745324, email: wjopthof@klikSAFE.nl

dr. J. van de Kamp
docent kerkgeschiedenis
Nabuccostraat 18, 7323 TE Apeldoorn
tel. 055-3030087, email: j.vande.kamp@vu.nl

drs. M.W. Muilwijk
docent Latijn
Dorpsstraat 18, 5308 KC Aalst GLD
tel. 0418-746369, email: m.w.muilwijk@gmail.com

ds. J.L. Schreuders
docent kerkrecht
Fint 4, 3372 VC Hardinxveld-Giessendam
tel. 0184-785321, e-mail: jlschreuders@hotmail.com

dr. B.J. Spruyt
docent kerkgeschiedenis en apologetiek
Jan van Riebeecklaan 123, 2803 WS Gouda
tel. 0182-558384, email: bjspruyt@solcon.nl

prof. dr. W. van Vlastuin
docent dogmatiek en symboliek
Jachtlaan 18, 8091 BM Wezep
tel. 038-7510506, email: w.van.vlastuin@vu.nl

prof. dr. B.A. Zuiddam *DTh PhD*
docent ethiek
Wilhelminakade 73A 2741 JV Waddinxveen
tel. 0682084232, email: drbazuiddam@outlook.com